

Takaisin luontoon!

Raija Lautela

Oikea leikkimiljö tekee lapsista fiksuja! Hufvudstadsbladet otsikoi viime vuoden lopulla. Oikealla leikkimiljöellä tarkoitettiin luontoa.

Lehti viittasi Ruotsissa tehtyihin tutkimuksiin, joissa on selvitetty leikkiympäristön merkitystä alle kouluikäisen lapsen terveydelle ja kehitykselle. Tutkimusprojektia johtaa professori ja maisema-arkkitehti *Patrik Grahm* Ruotsin maatalousyliopistossa; hän kiinnostui aiheesta jo 90-luvun alkupuolella.

Parantaa keskittymiskykyä

Tutkimuksissa on todettu luonnossa leikkimisen selvästi korreloivan lapsen keskittymiskyvyn kanssa: Ulkona luonnossa paljon leikkivillä se oli hyvä kun taas lapsilla, joilla oli vapaaseen luonnossa leikkimiseen vähän tilaisuutta, todettiin lisääntynyt riski ADHD oireyhtymään.

Nimenomaan leikkiympäristö, ei esimerkiksi kotitausta, osoittautui ratkaisevaksi erottavaksi tekijäksi.

Rikkaita aistikokemuksia

Pieni tutkija katsoo hartaan tarkasti puun kolossa puikkelehtivaa ötökkää ja seuraa intensiivisesti ilmassa kieppuvien lehtien matkaa maan pinnalle. Hän käyttää silloin aktiivisesti näköaistiaan, mikä on tärkeää sen kehittymiselle, tietää aikuistutkija.

Aistit harjaantuvat luonnossa luonnollisella tavalla ja parhaalla mahdollisella tavalla. Ei vain näköaisti vaan kaikki; erityisen tärkeää varhaislapsuudessa on riittävä ja oikea stimulaatio "perusaisteille". Että lapsi saa liikkua ja tasapainoilla niin paljon kuin terve kehitys vaatii – ja kylläiseksi tullakseen se vaatii paljon!

Luonnossa liikkuminen kehittää motorisia taitoja, tutkijat sanovat tänään. Lapset ovat sen aina luonnostaan tienneet ja täysillä liikkuneet, kun siihen ovat saaneet mahdollisuuden.

Tuoksujen lukemattomat vivahteet, valon hämy lehvistössä, kaarnan karheus ja sammalmättään pehmeys – metsän rikas aistien peruskoulu oli ennen lähes kaikkien lasten ulottuvilla ja antoi siten tasavertaiset perusvalmiudet elämän eväiksi ja vahvuuksiksi. Nyt, luonnollisen yhteyden pitkälti katkettua, luontoympäristön merkitys terveen kehityksen perustana löydetään uudelleen. Tavoittaako tieto meidät aikuiset, jotka

teemme päätökset niin päiväkodin paikasta ja pihapiiristä kuin tietokoneen hankkimisesta sinne opetusvälineeksi?

Kasvatus oma-aloitteisuuteen vai passiivisuuteen?

Ruudun kautta eivät aistit kehity vaikka olisi kuinka hyvä luonto-ohjelma. Tutkimusten mukaan tapahtuu juuri päinvastoin: Näköaistin terveelle kehitykselle on haitallista niin television kuin näyttöpöydän tuijottaminen, sillä se jättää silmän passiiviseksi. Se myös jähmettää lapsen liikkumattomaksi – lapselle epäluonnollinen olotila, jonka jälkeinen levottomuus on "terve" reaktio.

Kukapa ei haluaisi lapsensa olevan "fiksi". Kun herätään ympäristön merkitykselle kasvatustekijänä, voidaan tehdä paljon lasten tasavertaisten kehitysmahdollisuuksien hyväksi, niin ettei tälläkin alueella syvene kahtiajako hyvä- ja huono-osaisiin.

Miten metsä liittyy fiksuuteen? Luonnossa leikkiminen antaa mahdollisuuden, aistien kehittymisen lisäksi, perustavanlaatuisen kyvyn kehittymiseen: oma-aloitteisuuden, aktiivisuuden, itse tekemisen ja tutkimisen. Metsässä leikitään vapaasti ja siksi lapset ovat siellä kotonaan, ristiriidatkin jäävät metsän laidalle. Vapaasti leikkiminen, omaehtoiseksi leikiksi kutsuttu, tarkoittaa mielikuvituksen rajoittamatonta virtaa ja yhteistä leikin luovaa riemua ja samalla leikin sisällä itsestä lähtevää intensiivistä asioiden ja taitojen omaa opettelua. Leikissä harjoitettu oma-aloitteisuus on kyky. Se on perusta itsenäiselle tehtäviin tarttumiselle jatkossa.

Kirjoittaja on Snellman-korkeakoulun steinerpedagogisen opintosuunnan opettaja.